

Ioan Groșan

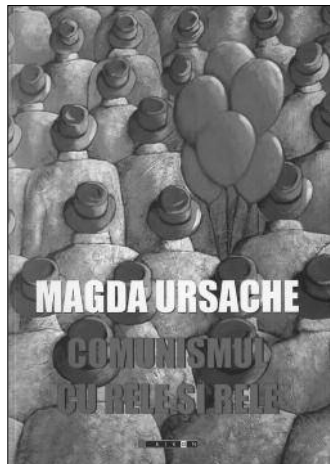
Recent laureat al Premiului Național de Poezie „Mihai Eminescu”, Ion Mureșan e cunoscut și recunoscut îndeobște (cel puțin în lumea literară, minus inevitabilii, mărunții detractori) drept un mare poet. Mai puțin cunoscute și comentate sunt eseurile sale, răspândite prin reviste ori adunate, de pildă, în volumul „Cartea pierdută – o poetică a urmei” apărută în 1998 la Editura Aletheia. Poate că volumul de „eseuri conversaționale”, „Oglinda aburită”, pe care-l am în față, scos anul trecut la Editura Charmides de infatigabilul nostru prieten și editor Gavril Țarmure de la Bistrița, să umple acest hiatus de receptare critică. Unele din aceste texte ce nu depășesc decât rareori două-trei pagini le-am citit în „Vatra”, pe altele le văd întâia oară. Dar și într-un caz și-n celălalt, și la lectură și la relectură, plăcerea parcurgerii lor e aceeași, la fel de mare.

De unde vine plăcerea asta? Cred că, în primul rând, din perspectiva inedită din care sunt privite lucrurile, din unghiul insolit în care se așează autorul. Precum în unele tablouri ale lui Dali, există la Ion Mureșan o perspectivă anamorfică în care un obiect privit dintr-un anumit colț nu mai este cel privit din față, ci se „aburește”, își schimbă morfologia, relevând și revelând înfățișări și semnificații noi. Se ia așadar un fapt, o întâmplare, niște lucruri banale (o carpetă de bucătărie pe care e cusut un text, o măsură aberantă a autorităților, imaginea unui tractor socialist defazetă ș.a.m.d.) și, după acest prim plan expus cu claritate, ochiul eseistului alunecă într-o parte, ca să zic așa, ca și cum s-ar uita îndărătul

Carte nouă

Magda Ursache – *Comunismul cu rele și rele* (Eikon, Cluj-Napoca, 2013)

Un nou tom de atitudine purtând inconfundabila marcă Magda Ursache. În prefața lui, Gheorghe Grigurcu îl caracterizează ca „o analiză obiectivă a trecutului totalitar, cu prelungirile lui, nu puține și defel inofensive, în prezentul nostru tulburat inclusiv de efectul lor” sau: „reconstituirea exactă, pe concretul uneori chiar statistic adus în pagină, al realităților de odinioară”. Criticul găsește că „Magda Ursache săvârșește un tur de orizont al moravurilor vieții literare din era comunistă, pe cât de detaliat, pe atât de convingător, deopotrivă atentă la categoria victimelor, a celor prizonieri sau deținuți de conștiință, ca și la cea a torționarilor de ordin moral, nu o dată iviți din sânul breslei”. Cartea se încheie cu un interviu acordat de autoare lui Lucian Mănăilescu, care o întreabă în final: „Sperați să fiți suficient de cuminte, până pe 20 decembrie, ca să vă dăruiaască Moș Crăciun o zi de copilărie?” Magda

Ursache nu răspunde deloc convențional, ci de pe aceeași poziție de om de atitudine demnă, chiar dacă se folosește de calambur: „Nu mi-am propus să fiu cuminte, ci cu minte, din două cuvinte.../Ce pot face eu este să nu-mi pară rău de răul celor care mi-au făcut rău”. (DAD)

Ion Mureșan, eseist

imaginii, să vadă în spatele fotografiei „ce e scris pe ea”. Se ajunge astfel într-un spațiu au-dela, de „dincolo” și, brusc, de parcă ar fi fost scris cu cerneală simpatică deconspirată, sensul major, neașteptat al întâmplărilor, lucrurilor, imaginilor să ne apară în față.

Exemplar în acest sens e „Luminația”, unul din cele mai tulburătoare texte pe care le-am citit în ultimii ani. Pornind de la felul cum e comemorată în satele din Ardeal „Ziua morților”, Ion Mureșan construiește o imagine grandioasă a oamenilor care, anual, urcă spre cimitire, spre strămoși, cu lumânări în mâini. Însă cum sângele poetic apă nu se face, lumânările nu sunt altceva decât – atenție! – lentile prin care cei de jos se pot privi cu cei de sus, iar la morminte se merge ca la vorbitor. Finalul e de o tristețe sfâșietoare, apocaliptică: „...în fiecare an, pun o lumânare pe câteva morminte la care nu vine nimeni. Pun o lentilă prin care un suflet la care nu s-a prezentat nimeni la vorbitor să mai vadă o dată satul”.

Ar mai fi de spus, printre atâtea altele, un lucru: peste întreaga carte plutește suverană, ominprezentă, exigentă, imaginea Mamei, cheazășie a legăturii niciodată întreruptă între scriitorul mereu copil și spațiul său matrice. Acestui impecabil portret îmi îngădui să-i adaug și eu o tușă rezultată dintr-o întâmplare pe care mi-a povestit-o chiar Ion. Luni în șir poetul a avut o emisiune „conversațională” săptămânală la TV Cluj cu rectorul de atunci al Universității clujene, dl Andrei Marga. După prima emisiune, poetul, mândru nevoie mare, s-a dus la Vultureni, satul său natal, și și-a întrebat mama. „Ei, ai văzut emisiunea?” „Am văzut-o”. „Și ți-a plăcut?” „Nu mi-a plăcut”. „Nu ți-a plăcut?! De ce?” „Păi domnului rector i-o scliptât păpucii, ție – nu”. „Bine, mamă, da' cine-a mai fost la televizor de la noi din sat?” „Păi n-o mârș nimeni dacă nu i-o scliptât păpucii”.

Nu știu dacă lui Ion Mureșan îi „scliptăsc” acum pantofii, dar e cert că pe cei ai dlui Marga s-a cam așternut praful.

Liviu Ioan Stoiciu

La bună revedere, Traian T. Coșovei

Au murit doi lideri optzeciști la nici șase luni distanță, întâi Alexandru Mușina, apoi Traian T. Coșovei, amândoi la 59 de ani – e deprimant. Distinși amândoi cu cele mai importante premii literare românești, n-au intrat în evidența Premiului Național de Poezie „Mihai Eminescu” pentru Opera Omnia (la care au fost nominalizați alți optzeciști; ba chiar unul dintre ei a fost premiat anul ăsta, Ion Mureșan), singurul care ar mai fi putut conta, președinte de juriu fiind mentorul lor, N. Manolescu. Amândoi au intrat în manualele școlare, normal ar fi să aibă parte de posteritate, măcar până să vină la putere generația douămiiștă, să conteste valorile optzeciste și să facă praf istoria noastră literară.

Fac o excepție, de regulă nu-mi public manuscisele decât după ce trece o lungă perioadă și am destulă distanță să văd dacă merită. Am scris în ziua înmormântării lui Traian T. Coșovei (a fost îngropat la cimitirul Bellu, București, pe Aleea Scriitorilor, din câte am citit; Alexandru Mușina a fost înmormântat într-un cimitir necunoscut mie din Brașov, „Noua”; n-am fost în stare să merg nici la înmormântarea lui, o tot repet că mă tem de morții care au fost personalități accentuate și au avut puteri numai de ei știute, sunt convins că aș putea să intru în legătură cu ei, sau ei ar putea să intre în legătură cu mine, o bazaconie; sper să merg la mormântul lor să le aprind o lumânare), sentimental:

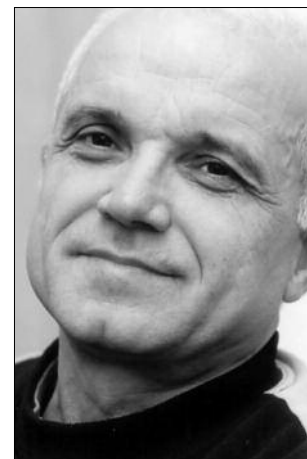
să intri în adâncime în peisaj

Insomnie, mă culc de trei ori, mă zvârcolesc, nu adorm, mă îmbrac de fiecare dată la loc, mă plimb prin apartament, mă uit pe geam, citesc dintr-un roman japonez, deschid computerul, stau pe internet și scriu, să-mi distrag atenția, trece noaptea: e sâmbătă, 4 ianuarie 2014, la ora 7 mă întind iar în pat, la ora 13 e înmormântarea lui Traian T. Coșovei. De o zi numai la el mă gândesc, la suferință, la ecou: „mie mi-e frică de morți”, sunt nebărbierit de cinci zile, ratez ultima întâlnire cu poetul – pregătesc ascunderea ghețurilor, fundalul trebuie să rămână însuflețit, când ascuțit, când rotunjit, când monoton, când vulgar, de aici înainte va fi sustrasă liniștea și transparența, las la o parte gustul romantic, răscolesc rapid texte uitate, aparute din senin în fața ochilor. „Totul

e o aparență”, Traian T. Coșovei îmi face cu mâna: e o plăcere tot ce mi se întâmplă, ce naiba, uite sublimul piscurilor înzăpezite și durerea lor, uite grația căilor mele respiratorii acoperite de culturi, uite amenințătoarele hăuri, e o supraabundență care-ți cutremură sufletul, lăsată în urmă, cum să nu încerci din nou senzația de la început? În absența oricărei desfătări, reducând totul, de fapt, la o categorie estetică. Mi se rupe inima, rād în ochii tăi vâile sărbătorești, coborârea ți se domolește, rămâne să te preschimbi în zori și să intri în adâncime în peisaj, să te confunzi cu el, să preiei controlul critic al unei tradiții... „Te văd

tulburat, ce s-a mai întâmplat?” Lasă-mă, am pățit o mare nenorocire – „păzește-ți inima!”, strigă. E un îndemn: sau lasă-ți toate și vino după mine! E adevărat? Le provocă o veselie fără de nume îngerilor? „Căci smerenia și învinuirea de sine atrag harul lui Dumnezeu”, își bat joc de tine? El știe că moartea e doar „o trecere printr-o altă poartă” – acum e o pasăre care cântă de te asurzește într-un cireș înflorit, din grădina lui. Mi-e rușine că am să te dezamăgesc. Asta mă face să ezit. Totuși, impresia ta e greșită. Am tot auzit niște zgomote ciudate și mi-a fost teamă că se întâmplă ceva grav... Ai cu adevărat idee despre ceea ce este? Ce

să fie? Trăim în domenii de frecvențe diferite, specifice: fiecare cu steaua lui.

Liviu Ioan Stoiciu

Am scris în ziua înmormântării lui Traian T. Coșovei (a fost îngropat la cimitirul Bellu, București, pe Aleea Scriitorilor, din câte am citit; Alexandru Mușina a fost înmormântat într-un cimitir necunoscut mie din Brașov, „Noua”; n-am fost în stare să merg nici la înmormântarea lui, o tot repet că mă tem de morții care au fost personalități accentuate și au avut puteri numai de ei știute, sunt convins că aș putea să intru în legătură cu ei, sau ei ar putea să intre în legătură cu mine...

Mircea Bârsilă

Mircea Bârsilă

Note despre romanul *Sophia*

În romanul Silviei Beldiman intitulat *Sophia* (Editura Brumar, 2012) personajul principal nu este Sophia, ci mama ei: Maria. Titlul romanului este menit să evidențeze importanța Sophiei în viața Mariei - o profesoară a cărei tinerețe a fost distrusă de moartea iubitului ei (și, respectiv, tatăl Sophiei), la revoluția din '89.

Maria, personajul narator, trăiește, cu obsesia fericirii pierdute, într-o realitate tulburătoare în care trebuie să facă față atât potrivniciei propriului destin, cât și feluritelor agresiuni din partea unor indivizi lipsiți de scrupule și ale contextului socio-politic post-revoluționar.

Frecvențele memororii ale unor secvențe fericite din anii când era alături de iubitul ei Filip amplifică tendința de introvertire și starea de revoltă a Mariei, generată de propria soartă și de incompatibilitatea sa morală cu mediul în care trăiește, într-un orașel din Ardeal.

Pe măsură ce obsesia trecutului ia înțelesul unui strigăt în pustie, Maria își concentrează toate energiile în vederea împlinirii - sociale și afective - a fiicei sale Sophia (viitoare contesă de Naumur, în Franța), având convingerea că în felul acesta va ieși învingătoare din confruntarea cu destinul ostil.

Iată, pe scurt, subiectul romanului. Soțul ei Filip, pe care Maria îl divinizează, este așteptat, zadarnic, să se întoarcă, în ajunul Crăciunului, de la Timișoara unde se afla pentru organizarea unei expoziții personale de fotografii artistice, „la galeriile din centru”. În absența lui, Maria împodobește împreună cu micuța Sophia bradul de Crăciun, dar, de data aceasta, simbolic, numai *pe o parte*. Între

și scoate dintr-un geamantan rochia și accesoriile de mireasă, hotărâtă să-l întâmpine, îmbrăcată astfel, pe bărbatul ei care ar fi putut să ajungă acasă cu ultimul tren - cel de noapte. A doua zi, când se trezește și merge la toaletă (pentru a vomita) este speriată de... mireasa din oglindă. Paginile în care sunt descrise „îmbătărea” și „trezirea” sunt excepționale, așa cum sunt și cele dedicate relației materne dintre tânăra văduvă și fiica ei aflată la vârsta când descoperă cu inocență lumea și care nu înțelege de ce nu se mai întoarce tatăl ei acasă.

Urmează „prezentarea” bucuriei haotice adusă de surprinzătoarea „eliberare” într-o ciudată alternanță cu apocaliptica stare de panică de care sunt cuprinși locuitorii orașelului, aflând că este otrăvită apa de la robinetele său că va fi aruncată în aer fabrica de armament din apropiere, fapt ce ar duce la spulberarea acelei localități de pe fața pământului, a etc.

În cea de a doua parte a cărții, Sophia este studentă la arte și în curând va pleca la Paris cu o „expoziție colectivă”. Raporturile dintre mamă și fiică se schimbă: studenta vede realitatea dintr-un alt unghi, unul destul de pragmatic, și îi sugerează mamei să nu mai trăiască, cernită, printre umbrele trecutului, să se adapteze la noul context social și să renunțe la profesie pentru o îndeletnicire mai bănoasă. Maria chiar a încercat în două rânduri să facă altceva decât să scrie cu creta pe tablă. A acceptat un post „mai înalt” în care nu a rezistat, dată fiind incompatibilitatea cu șefii „cei mari”, cu toții niște politicieni corupți. Faptul că nu a fost de acord să-și pună semnătura pe niște acte care le-ar fi adus câtorva dintre ei niște comisioane grase a dus la

palate. Vremurile noi sunt puse în balanță, sub aspectele lor stupide, cu cele de până la revoluție, sugerându-se că moartea (jertfa) atâtor oameni, între care și Filip, nu a avut nici o noimă. Respectivul rechizitoriu este, din păcate, unul de factură mai mult enunțativă.

În paralel cu iubirea Sophiei pentru prințul Eugen pe care-l cunoscuse la Paris și care va face din ea contesă de Naumur, se înfiripă iubirea dintre Maria și Paul, profesor universitar și poet remarcabil. Iubirea lor începe sub semnul „dualității” Mariei în al cărei suflet Filip (personajul absent!) este încă o prezență vie. Într-o seară, privindu-i fotografia din tabloul din perete, se simte singură și vinovată de apropierea sufletească de Paul, resimțită ca o trădare. Despărțirea de Filip are nevoie de un ritual cu o dublă semnificație, de eliberare și de iertare: „O vinovăție grea ce mă împiedicase să-i mai rostesc numele, de când sufletul meu începuse să-l cheme pe Paul. Și li se amestecară chipurile și gesturile, unul mă privea și celălalt mă chema concret și carnal, unul mă striga de dincolo de lumi, altul mă făcea rug încins, fără să mă fi atins. Și-n noaptea sfântă și înaltă mă deșiram între două iubiri, una, atât de desăvârșită încât mă temeam că nici n-a fost, iar cealaltă ca o vară ce se tăvăleşte frenetic peste lume, simțind călcăiul toamnei. Și vrusei dintr-o dată să mai aprind căldura verii, să ies dintre zidurile strânse ale vieții mele pe care singură la înălțasem în jurul meu și-n timp ce lacrimi grele îmi răvășeau obrazul, buzele mele articulară limpede și neechivoc:

- Eliberează-mă, Filip...Și iartă-mă!

Mă ridicai și desprinsei cu grijă tabloul de pe perete. Scosei fotografia din rama aurită și-n locul ei pusei o pânză de-a Sophiei” (p.p. 159-160).

Acest fragment este precedat, la paginile 154-155, de o situație în care Maria nu izbutește să renunțe la crucea singurătății și la demnitatea izvorâtă din fidelitatea față de Filip și din curăția sa trupescă și cea morală. În respectiva situație, este ratată încercarea lor, cea a Mariei și cea a lui Paul, de a ridica „bariera” dintre ei: „Și-mi încinse talia și-mi desfășu coapsele și când, mâna pornită spre carte se răzgândi, alunecând spre mine, în clipa aceea când bietul meu trup asexuat urla să redevină femeie, o panică imensă puse stăpânire pe ființa mea și toată arșița se prefăcu în cristale de gheață. Și fugii înlăuntrul meu și mă ascundeam de el și de mine și mă izbeam când de gheață, când de ultimele zvâcniri ale pojarului mistuitor”.

Între cele trei secvențe în care este structurat romanul nu există granițe ferme. Ele sunt legate prin memorările proustiene din copilărie și prin personajele care i-au fost prietene în acei ani: Ioana, Cora (ajunsă secretară a unuia dintre dubioasele partide post-revoluționare) și Gloria (de care

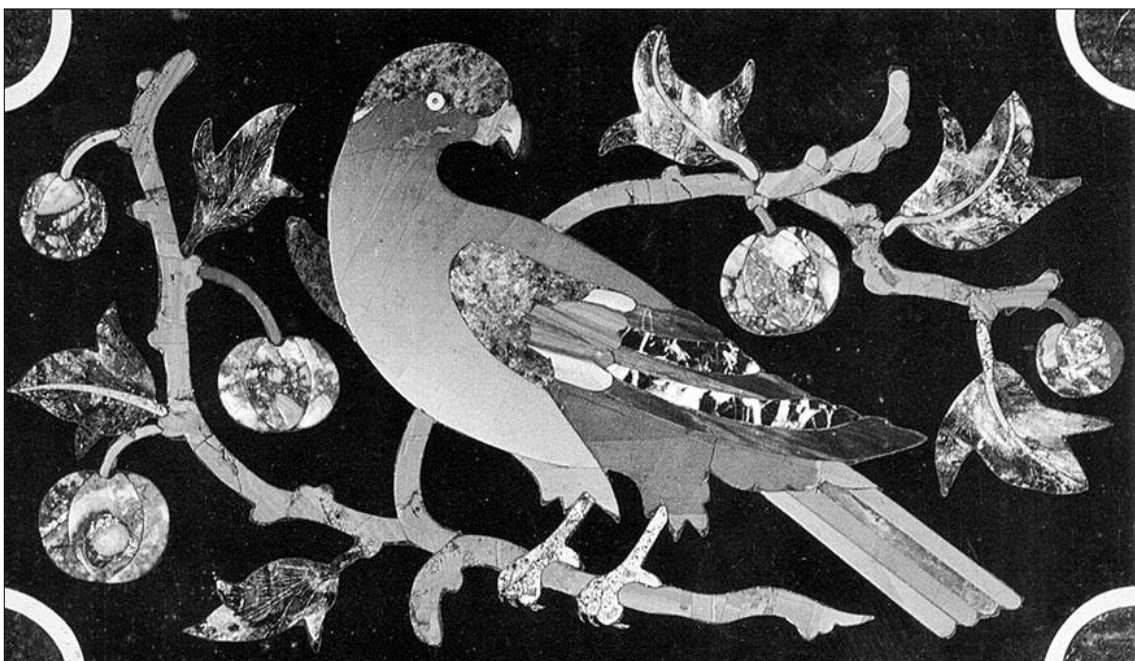
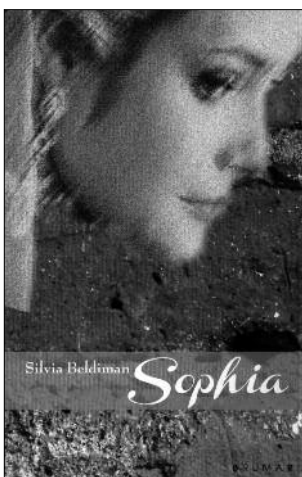
Maria s-a lepădat, la revoluție, când aceasta i-a mărturisit, înspăimântată, că a fost informatoare la securitate). Pe Gloria o reântâlnește la Paris, la nunta Sophiei, când află că Eugen este, de fapt, copilul pe care ea îl născuse, în secret, când era elevă de liceu, și care îi fusese luat de doctori și de străinii care-l adoptaseră. Și încă un amănunt semnificativ în ceea ce privește *împlinirea* Mariei prin fiica sa, căreia i s-a dedicat cu sfințenie: în prima parte a cărții, Maria își aduce aminte că, în copilărie, când abia învățase să scrie, voia să ajungă marchiză, contesă, regină și, în acest scop, îi scria mereu unui nobil, Jennot, și vorbea cu el într-o româno-franceză perfectă.

Introspecția și retrospecția, observațiile tăioase despre cei din jur și despre viață, sub semnul unei legitime insurgențe feminine, și repetatele intrări și ieșiri din *labirintul interior* au ca punct de convergență realizarea unei scriituri „nervoase” și care oglindește, în regimul prozei de factură autenticistă, sensibilitatea de excepție a autoarei. O scriitură care ajunge la un nivel performant în portativul memorărilor, al descrierii stărilor interioare, trăite în momentele de tensiune existențială, și al celor câteva scrisori de un autentic lirism.

În privința formulei românești, Silvia Beldiman încearcă să relaționeze romanul realist subiectiv cu cel realist obiectiv, într-o modalitate firească, adică fără pretenții speciale în materie de poetică a romanului.

Adesea, pasajele în care se mizează pe efectele circumscrise sensibilității sufletești ale personajelor alternează cu altele realizate în registrul prozei dure, precum este și acesta: „Cum să mă știu, nenorocita dracului, că doar tu te-ai făcut direct curvă și pentru asta nu ți-a trebuit școală, deci n-am avut unde ne intersecta. Eu a trebuit să învăț, ca să te uiți tu de sus la mine, acum, dar tu n-a trebuit decât să-ți miști cu folos fundul ăla bombat de somaleză, prin fața bărbatilor, bombării luând-o spre poartă. Iar tu, nefericite, o să freci pixul ăla până o să faci bătătură în palmă și nici pe lumea cealaltă n-o să pui tu mâna pe mine!”, continuai tot mai revoltată, evitând să mă disprețuiesc, de dragul mării albastre, în timp ce mă îndreptam, cu toți macii rochiei tresăltând pe mine spre poarta mare, urâtă, albastră, dată în lături” (p. 8). „Nenorocita” este secretara (și amanta) unui benzinar căruia Maria trebuie să-i suporte avansurile vulgare, spre a face rost, astfel, de benzină pentru a merge la mare, într-o perioadă când acest combustibil era distribuit pe cartelă.

Silvia Beldiman este o scriitoare matură - din categoria acelor care preferă să-și atragă cititorii prin substanța cu valențe grave a mesajului.

timp, află de la televizor, de la aparatul de radio și de la un prieten de familie, abia întors din orașul revoluției, de crimele săvârșite pe străzile Timișoarei și de arderea leșurilor celor împușcați... O presimțire neagră îi întunecă profesoarei Maria inima și mintea. Derutată de aceste presimțiri, Maria, rămasă singură acasă, se îmbată crișă cu vin dintr-o damigeană adusă, cândva, de Filip,

destituirea ei. Apoi, împreună cu o doctoriță, au deschis un magazin de parfumuri scumpe și pe care a trebuit să-l închidă repede, deoarece firma care le furniza marfa era urmărită pentru contrabandă.

Unul dintre planurile celei de a doua părți a romanului are statutul unui rechizitoriu al noii societăți în care doar „baragladinele” știu să facă averi, să umble în mașini luxoase și să-și înalțe case ca niște

Lumea ca un bazar-labirint

Gabriel Năstase a fost coleg și prieten cu membrii primei școli de proză optzecistă de la gazeta de perete *Noii* din holul Filologiei bucureștene dinaintea de 1980: Constantin Stan, Mircea Nedelciu, Gheorghe Ene, Ioan Lascu, Gheorghe Crăciun, Sorin Preda, Gheorghe Iova... Dar, Gabriel Năstase s-a „pierdut” de grup, măcar o perioadă, și aparent. Scriind în maniera congenerilor, cunoscând toate secretele noilor tehnici narative, luând parte la dezbaterile teoretice în grup restrâns, el alege calea jurnalismului de performanță și debutează editorial abia în 2000. Are însă meritul de a readuce la zi, de pildă, textualismul, proaspăt și curățat de toate reziduurile sterile de la sfârșitul anilor '70 și începutul anilor '80. Iată că demersurile epice ale regretaților Mircea Nedelciu, Gheorghe Crăciun și Constantin Stan sunt continuate de colegul lor Gabriel Năstase care a publicat în 2012, la Editura *Semne*, romanul *Bazar* (text-cub după M. Duchamp, *Nud coborând scările*).

Personajul principal este Florian G., un alter ego al autorului măcar în parte (?), fost jurnalist, trăind acum din tranzacționarea unor obiecte în deosebi valoroase la un bazar de pe un trotuar al cartierului periferic bucureștean La Sârbi. El meditează în minutele de reverie din zori oarecum abstract, în spiritul textualismului, cum spunem: „Pot obiectele să se transforme în întâmplări? Sigur că pot. Depinde numai de posesorul lor dintâi.//Dar pot întâmplările să se transforme în obiecte? Asta ar putea să fie puțin mai complicat. Dar și în acest caz totul depinde de același posesor al lor dintâi.//De fapt, și într-

un caz și în altul esența faptei constă în transformarea unui obiect într-o întâmplare și invers, (în trecerea, adică, a întâmplării într-un obiect). Iar asta, bineînțeles, ar putea fi la fel de simplu pe cât ar putea fi de complicat (cu aceeași trimitere, he, he, la personalitatea posesorului dintâi al obiectului ori al întâmplării respective. Ori la personalitatea obiectului ori a întâmplării).//Nu, hai că asta-i bună! Auziți: personalitatea obiectului! Ori a întâmplării!”

Am citat prima pagină a romanului, mă rog, a *textului*, pentru că ea reprezintă embrionul din care se dezvoltă toată povestea unei zile de duminică a lui Florian G., o duminică în care el recapitulează zile și fapte și întâlniri din viața lui de om care trăiește din expediente (inclusiv din îngrijirea WC-urilor din Palatul Parlamentului), după ce a refuzat la un moment dat să se vândă pe bani buni ca redactor-șef, cu ziar cu tot, unui om politic potent financiar, cam cum se întâmplă curent în zilele noastre, și după ce refuză să vândă tot unui om politic un sfșnic(-sfetnic) cu valoare simbolică, cu povești misterioase.

Romanul este scris secvențial, fragmentar, alternând pasajele lirice cu unele profund epice, chiar prozaice, despărțite de inserturi muzicale sau poetico-filosofice notate cu italice, uneori având legătură cu subiectul, alteori – nu. În lumea lui Năstase, lumea ca un bazar balcanic, ca un bazar-labirint, narațiunea – câtă este – curge (hiper)realist o vreme, până imaginația autorului o ia razna (un fel de a spune!) și o dă pe fantastic ironic, pe oniric, pe livresc și – ludic - pe jocuri textualiste: „Așadar, era adevărat: în fiecare vineri, la miezul nopții, vila lui Tata Omid se

apleca și săruta, cu patimă fierbinte, Lacul. Iar acesta se tulbura până la revărsare!” Personajele sunt pitorești și poartă nume pe măsură: Sandu Argăseală, Senatorul Mantea sau Sfrijitul-În-Costum-De-Mire-Când-Alb-Când-Negru, Iepure Pantelică, Frumoasa-care-se-ondula-ușor-plutind-spre-cer-în-prelungirea-mâinii-sale, Stârpitură, Roșcata-Numai-Ochi-Din-Care-Îi-Izvorăsc-Picioarele-Și-Cu-Bustul-Învingător-În-Orice-Concurs-De-Tricouri-Ude etc.

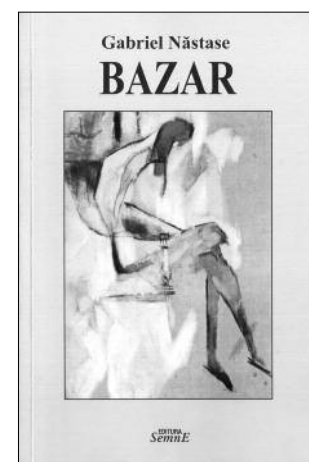
Imaginația naratorului n-are limite, după cum tocmai am arătat mai sus. Textul lui Gabriel Năstase trimite și la suprarrealism, la avangardism, în general, după cum lasă să se înțeleagă chiar din subtitlul cărții plus din ilustrația copertei întâi și după cum o face străveziu la pagina 134: „Parfumul amânatelor povești.//Cum e aceea, spre exemplu, dintre Florian G. și Frumoasa-care-se-ondula-ușor-plutind-spre-cer-în-prelungirea-mâinii-sale. Mereu coborând scările. Mereu ascultând de alt glas decât de glasul cel din urmă. *Treapta întâi și treapta a doua, treapta patruzecișinoua. Treapta șase, treapta întâi (treaptă fără căpătâi). Treapta cinspe, treapta patru, treapta douzecișipatru...*”(Esențială rămâne, însă, imaginea colțuroasă dar sub unghi rotitor, a unei(alte) femei coborând o scară. Marcel Duchamp. Și Tristan Tzara, cu ziarul și cu foarfecele lui).”

Dacă postmodernismul mai spune ceva la 2014, ei bine, Gabriel Năstase-prozatorul face parte cu brio din miezul fenomenului.

Cititorul
de roman

DUMITRU
AUGUSTIN
DOMAN

Între fantastic și absurd

Scriitorul reșițean Gheorghe Zinescu și-a început aventura de scriitor ca poet, a continuat-o ca novelist, iar anul abia trecut a publicat un roman foarte interesant: *Proprietăți în Paradis* (Editura *TIM*, Reșița, 2013). Prima impresie după lectură e aceea că Zinescu este un prozator viguros, care nu scrie neapărat la inspirație, ci se așează temeinic la masă și scrie inginereste, ridică precum un arhitect construcția epică, atent la fundație, la structura de rezistență, dar și la detalii, la orice amănunt. De altfel, trebuie spus de la început că romanul e chiar luxuriant, încărcat cu exces de amănunte, având un ritm în două viteze: lent și domol; precum firea bănățeanului, aș zice. Lectura unei asemenea cărți nu e lesnicioasă.

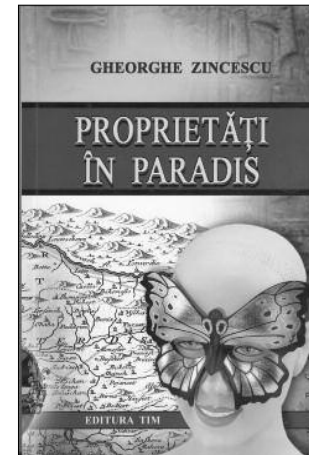
Apreciam însă mai sus că e vorba de un roman interesant. Ei bine, originalitatea lui constă în faptul că e scris pe linia subțire ca un fir de păr care desparte abia perceptibil realul de fantastic, logicul de absurd, ba acestea coexistând adesea într-un registru unificator firesc. Jocul acesta de echilibristică între două lumi îi e la îndemână autorului/naratorului, el notând la un moment dat, programatic parcă: „Niciodată nu știm ce se întâmplă în visele noastre după ce ne trezim și ne

rupem din firul lor, după ce ieșim dintr-un destin mai adevărat și mai adânc decât banalitatea asta pe care o numim realitate...”

Compoziția romanului e una barocă, trecerea de la real la fantastic se face atât de firesc că cititorul intră în jocul naratorului fără a sta pe gânduri, după cum se trece pe nesimțite în narațiune de la persoana întâi la persoana a treia și înapoi. Dacă Tzvetan Todorov găsea că „fantasticul provine din ezitarea cititorului între alegerea unei soluții raționale și a unei soluții supranaturale”, aici cititorul nu are această ezitare. Fantasticul acesta nu pare o rupere de real, ci se încadrează în el, face parte integrantă din el. Realitatea ajunsă la o limită alunecă în fantastic. E adevărat că asta se întâmplă în primele 14 din cele 20 de capitole ale cărții, finalul fiind preponderent fantastic. Fantasticul din *Proprietăți în Paradis* reprezintă, altfel spus, paranteze ale realului descris cu lux de amănunte.

Aventura de câteva zile ploioase a lui Cătălin Teodorescu trimite și la Macondo, satul izolat de lume, trăind prin el însuși, și la *Maestrul și Margareta* (v. petrecerea de la Castel, cu personajele ei insolite, printre care o pisică

„suplă cu un coșuleț de răchită pe braț...”), și la Kafka; dacă fantasticul reprezintă parantezele la real, absurdul reprezintă paranteze la fantastic. „Vinovăția” nevinovatului Teodorescu vine din absurdul de sorginte kafkiană. Dar, nu e vorba doar de „vinovăția” pe baza căreia e amenințat, nu doar aceasta trimite la absurd, dar toate întâmplările prin care trece personajul de la descinderea lui în satul șvăbesc din câmpia bănățeană: conflictele surde cu primii întâlniți, apariția de nicăieri a unui purcel în curte, apariția femeii rânite, intenția unuia de a-i demola casa etc. Eroul narator suferă o transformare netă de-a lungul perioadei cât adastă în satul său natal, din visător (nu doar „de vise” precum Iosif din *Vechiul Testament*) devine un luptător adevărat, gata să(-și) facă dreptate. Narațiunea face referiri subtile la democrația românească originală de astăzi. Și e bine că nu le face la modul direct și grosier pentru că astfel cartea poate fi citită nu doar de cineva din România, dar și de cititori de aiurea, necunoscători ai realităților noastre balcanice. Degradarea unei zone șvăbești, goliță samavolnic de locuitorii ei și ocupată abuziv de o etnie conlocuitoare poate fi la o adică o realitate de oriunde adaptată.

Alte romane primite la redacție:

Jean Băileșteanu –
Drum în tăcere (Autograf
MJM, Craiova, 2013),
ediție necenzurată,
630 de pagini.

Iulia Cristina
Frânculescu –
Singuri pe scenă
(Editura Ramuri, 2012),
184 de pagini.

Dora Pavel –
Do Not Cross
(Polirom, 2013),
colecția „Fiction ltd”,
184 de pagini.

Ion Nete –
Călfar, la poarta cerului
(Editura Ecu Transilvan,
Cluj, 2013), 216 pagini.

Dan Miron –
Pata violetă (Polirom,
2013), colecția „Ego
Proză”, 416 pagini.

DE LA ARCA LUI NOE – LA ARCA POEZIEI (XVII) (Jurnal de Armenia. 18-28 octombrie 2011)

27 octombrie

La micul dejun, Claudio Pozzani (un stră-stră-urmaș al lui Virgiliu, nu?) îmi atrage atenția că, în restaurantul hotelului, se dă muzică italiană. Da, cântă *copilul de aur* Robertino Loretti, minunea Italiei, dar și a copilăriei mele. Pe picicul ce făcu epocă – scurtă, e drept, dar fulminantă! – îl iubeam la nebunie. În topuri, ieșea mai popular chiar decât Elvis Presley. Iar odată, pe când scriam la romanul memorialistic *Copil la ruși* și aveam nevoie de unele precizări factologice, rămăsesem de-a dreptul nedumerit că nu găsisem numele său în enciclopedii și dicționare de factură generală (în cele de specialitate probabil e). Să faci epocă – melodiile copilăriei sale, copilăriei noastre mai răsună și astăzi, având milioane și milioane de fani – și să se creadă că numele tău nu e prea important să stea pe aceeași pagină cu, să zicem, cel al madamei Marion de Lorme... curtezană franceză... Chiar dacă aceasta fusese implicată în tulburările Frondei, otrăvindu-se... Și încă un detaliu „la temă”: Loretti se deosebea de soliștii corurilor de copii din URSS – chiar dacă era de vârstă... pionierilor, italianul nu purta cravată roșie... El avea sau cravată-cravată, sau papion, și nu saluta cu palma-muchie dusă în dreptul frunții: „Totdeauna gata!”.

Preziua plecării pe meridianele și paralelele cui ne are e una posomorâtă, parcă un început de burniță, însă din firea, din ochii noștri, de pe chipurile noastre emană lumina celorlalte zile ale navigației pe *Arca literară*, zile generoase în solaritate (și solidaritate!), cu deschideri clare de orizonturi și culmi de munți (sperăm, și de... minți). Lumina interioară, din suflutele și conștiința noastră, este sporită de vizita pe care avem norocul să o facem la – jos epitele! – pur și simplul Matenadaran – Institutul de manuscrise străvechi, incunabule și cărți extrem de rare (până la unic exemplar păstrat în lumea toată) – armenesti, grecești, asiriene, ebraice, arabe, latine, persane, japoneze ș. a., inclusiv opere care nu s-au păstrat în original.

Anul viitor, Armenia va sărbători 500 de ani de la editarea primei cărți, ce avu loc în 1512, la Veneția, tipărită de Akop Megapart și intitulată „Urbantaghirk” – „Cartea de Vineri”, constând din 124 de pagini și 4 ilustrații, imprimată cu vopsea neagră și roșe cu caracter de litere (memoria buchii!) *Shagir*, tradus ca „scrisul cu andrea”, deoarece era efectuat cu o peniță din trestie, subțire ca o andrea. A fost prima carte tipărită în Asia. La rugămintea oficialităților armenice, pentru anul 2012, UNESCO a declarat Erevanul capitala mondială a cărții și tiparului.

Prânzim în cafeneaua de la *Casa cărții ruse*. Pe un hol îmbrăcat în lemn – o bibliotecă în care stau, în mai multe exemplare, unele cărți de autori ruși. Probabil, e o bibliotecă-librărie, se pot cumpăra cele expuse.

În restaurant, clientela puțină, nu se aude vorbă rusească. O sută de vodcă (odată ce veni vorba de ruși) trece de un euro... Cred că asta și „reglează” numărul vizitatorilor.

Seara, recitalul poetic de rămas bun la Casa-Muzeu *Hovhannes Tumanian*. Mai întâi vizităm acest sanctuar al memoriei lirice de o vibrație misterioasă. Casa – puțin spus spațioasă, mai curând arătând a palat. „E unicul poet armean care a trăit în belșug”, subliniază David Muradian.

Îmi rețin privirea și la coșul de gunoi de sub biroul poetului plecat la cele veșnice în 1923. Nu poți să nu te gândești că, din întâmplare sau din neclarificare la momentul fierbințelii creatoare într-o evaluare, cu acest coș împletit din loaze albe au fost aruncate în neant și unele versuri excepționale.

Despre Tumanian: fiu de preot. Născut în 1869, a trăit 54 de ani. Cunoscut și ca activist pe tărâm socio-politic, în tinerețe fiind de două ori arestat de ohrana țaristă. La un moment dat, familia pierde întregul avut, însă, grație unor oameni înstăriți care prețuiau poetul, acesta revine la bunăstare și chiar lux. A fost președintele Uniunii Caucaziene a Scriitorilor Armeni, în anii genocidului ajutând refugiații din Armenia Occidentală, fapt pentru care a fost

binevenite, diversificând, îmbogățind „programul”. La un moment dat, intervin și eu, pentru a face mai înțeles, în nuanțe, mesajul unui poem citit-interpretat de Claudio Pozzani – „Umbra”, în care colegul rostește, repetitiv, „Om-bra-a-a, om-bra-a-a”, sincopat, cu final prelungit, ceva aproape de *ab(-)braccio*, adică – a *im-brățișa*. Pentru prietenii armeni găsesc potrivită și transmiterea nuanței prin intermediul verbului rusec care – să vezi! – se potrivește în acest caz: *ob(-)nimat', ob(-)nimat'*, chiar dacă el nu e în legătură derivativă cu *umbra = ten'...* Când rostește „Om-bra-a-a”, Claudio chiar face gestul îmbrățișării cu sine, cu, parcă, o umbră. Spuneam doar că Pozzani e și actor, nu un simplu recitator al propriilor texte.

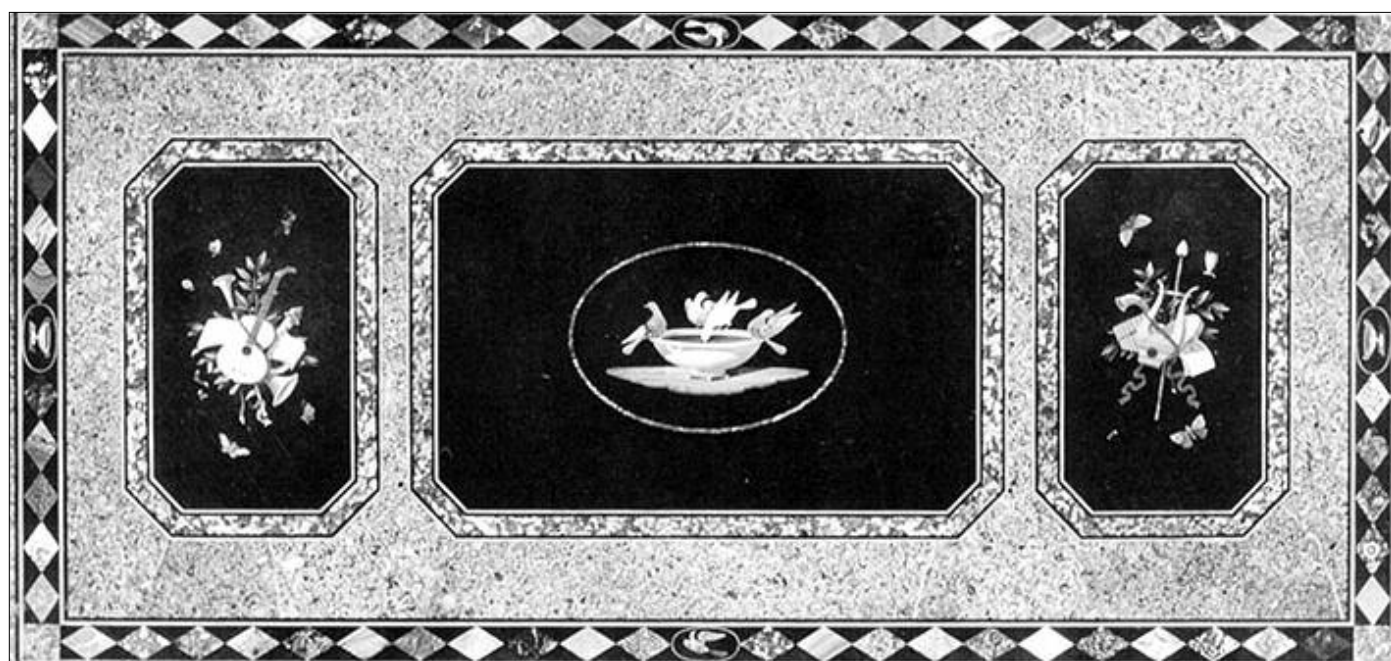
Fiind din neamul celorra căroră Dumnezeu „le-a dat șurubul”, cum spune în *Baltagul* Sadoveanu, colegul Herbert Maurer remarcă un lucru care nouă nu ne-a trăsnet prin cap să-l reținem: că, în Erevan, cel mai popular automobil e de marca *Porsche*. Nu pot spune că e chiar așa, dar știu că e o marcă germană, fără a-l bănuși pe jovialul coleg că s-ar fi dat în reclamă. Oricum, faptul în cauză l-a inspirat și Herbert Maurer a scris un lung poem narativ, din care citește doar un fragment, dând și traducerea în engleză, astfel că e nevoie de mai mult timp.

Așijderea inspirat de situație, mai bine zis de propria situație (a întârziat cu două zile la „îmbarcare”), Vahur Afnasiev a ticiuit un text care are de refren (tânărul estonian e și muzician) distihul: „Dacă ai întârziat la-mbarcarea pe Arcă/ E timpul să-nveți a înota”. În traducere liberă (autorul l-a prezentat în engleză și în rusă), textul e următorul: „Uniunea sovietică e semivie/ însă *The Beatles* nu s-a reunit/ tu ești una cu universul/ până mai e electricitate-n circuit// dacă tu ai întârziat la-mbarcarea pe arcă/ e timpul să înveți a înota// de fiecare dată când Bono/ plesnește din palme/ în Africa moare un copil/ iar în China zece nou-născuți/ fac coadă după un loc de muncă// dacă tu ai întârziat la-mbarcarea pe arcă/ e timpul să înveți a înota// totul renaște/ devenind și mai mare decât a fost/ lacul Sevan va ajunge ocean/ iar iubirea stea fierbinte va deveni// dacă tu ai întârziat la-mbarcarea pe arcă/ e timpul să înveți a înota”. Evident, cuvintele sunt pentru o eventuală melodie, pe care, de altfel, când recită, Vahur încearcă să o potrivească deja.

În ce privește propria-mi evoluție, după zicerea introductivă în franceză, ca să înțelegă și confracții de pe Arcă, trec la limba pe care o cunosc cei mai mulți din audiență, citind câteva poeme scurte în rusește, din volumul „*Песчинка - жемчужина - пустыня*” (*Fir de nisip - perlă - pustiu*), apărut anul trecut la Moscova. Aram Baiandurian, translatorul nostru, încearcă să dea unor miniaturi potriviri semantice în engleză, dar, să vezi, întâmpină greutăți la un simplu distih, cum mi se pare, intitulat „De spus pruncului”. E acesta: „E târziu să mai plângi: viața/ deja a început...”. În rusește, Chiril Covalgi a nuanțat, în loc de „plângi” (plakat') – punând *revel'* (urli) ce se dovede – judecând după reacția sălii – că place. Așadar, două-trei persoane dintre spectatori se oferă să-l ajute pe dl. Baiandurian să găsească varianta optimă, pe care să le-o transmită colegilor de pe Arcă.

După recital, Geert Von Istendael, belgianul de expresie neerlandeză, limbă numită adesea olandeză, zice: „Și totuși, domnul meu, ce extindere imensă are limba rusă în spațiul ex-sovietic. Vă puteți înțelege dincolo de oficializarea, ca globală, a englezei. Am văzut ce reacție aveau armenii când vă citeați versurile. Felicitări.”

Despre Tumanian: fiu de preot. Născut în 1869, a trăit 54 de ani. Cunoscut și ca activist pe tărâm socio-politic, în tinerețe fiind de două ori arestat de ohrana țaristă.

În fondurile instituției unicate sunt arhivate circa 14 mii de exponate, printre care un manuscris pietrificat, pergamente rescrise (sec. V-VI), Biblii, Evanghelii (una dintre ele cu coperti din fildeș), operele lui Aristotel (sec. XIV, originalul sec. V), Istoria lui Alexandru cel Mare (sec. XVI, originalul sec. V), romane de dragoste (sec. XVI, originalul sec. VII), tratatul de matematică din sec. VII în care se afirmă că pământul este rotund, Geografia lui Ptolomeu, primul ziar (anul 1796), cărți liliput și cărți gigant (de la 19 grame la 28 de kilograme!).

declarat Poet al tuturor armenilor. A pledat pentru încheierea păcii în războiul armeano-gruzin din 1918. A avut o familie numeroasă cu 10 copii. Un fiu i-a murit în războiul cu turcii pe Frontul caucazian, alți trei au fost executați ca „dușmani ai poporului” în epoca stalinismului.

Recitalul merge șnur. Șnur sau, mai bine zis, pară, odată ce suntem pe o Arcă literară. Dar nu prea întinsă pară, pentru că atât cei care citesc, cât și cei din sală, sunt relaxați, intervențiile, improvizațiile *ad hoc* fiind

Geert e cu doi ani mai în vârstă ca mine. Tatăl său publicase trei cărți de poeme, fusese consilierul personal al cancelarului german Adenauer, apoi al cardinalului Frihgs, figură emblematică pentru combatanții germani contra nazismului.

De vreo douăzeci de ani, Geert Von Istendael este scriitor independent (ceea ce noi numim liber profesionist), în CV-ul său subliniind că: *il est fasciné par le système politique belge et en particulier par Bruxelles, la ville où il est né et où il habite*. Am remarcat acest lucru în discuțiile noastre despre Belgia care, se mai spune, este amenințată de a se destrăma. De unde! Prietenul neerlandez este sigur că Belgia va rămâne unitară și înfloritoare. Și-a asumat conștient un discurs poetic accesibil (Geert zice: foarte accesibil), preferând tematica „preluată” direct din cotidian, cu angajament umanist distinct. Concluziv citând: „Sa poésierompt avec une société qui se perd elle-même dans la «modernisation désastreuse» d'un monde industrialisé et technologique où l'homme et le genre humain risquent d'être opprimés”.

Cu întârziere, la fușetel de adio sosește și doamna ministru al culturii Asmik Pogolian. Ce fac guvernul, problemele, ședințele interminabile dintr-o doamnă! Dacă în prima zi, la inaugurarea navigației noastre literare, doamna ministru arăta superb, strălucitor, astăzi, seara, după o zi grea de muncă, după o întrunire a guvernului ce a durat îndelung, arată atât de obosită, atât de în ne-apele sale, însă găsește puteri să se apropie de fiecare dintre năierii Arcei literare, ciocnește paharul, face un schimb de câteva cuvinte, mai rămâne puțin, după care încearcă să plece englezește. Noi i-am mulțumit că avusese amabilitatea să ne transmită fiecăruia câte un mic cadou – o farfurioară pictată, a mea – cu siluetele celor doi Masis (Ararat), mare și mic; atenții însoțite de cartea domniei sale de vizită. Așa, din „interes sportiv”, mă interesez ce partid a propulsat-o pe dna ministru, dar mi se spune că ea nu ar face parte din nicio formațiune politică. Probabil, dispune de calități recunoscute de cei ce se contrează în parlament, în guvern. Ceea ce e cam greu de imaginat în zilele noastre...

Am auzit, în traducere liberă, un catren al lui Hovhannes Tumanian ce m-a prins ca idee, ca metaforă. O rog pe directoarea muzeului, d-na Harine, să-mi dea o juxtă a originalului. După ce o face, îmi mai dă și câteva explicații în nuanțe: catrenul e de fapt o formă de poezie orientală, formată dintr-un monostih și o terțină sau, mai concret, în el nu rimează doar primul rând, celelalte trei rimând. Să vedem, poate găsec o variantă românească.

Mai stăm ceva timp în palatul primitiv al marelui poet Hovhannes Tumanian, apoi ne imbarcăm spre hotelul „Ararat” ce ne-a fost casă primitoare, pe drum oprind ici-colo pentru mici cumpărături, cheltuind ultimele drahme de care dispunem.

Discutăm ce discutăm în holul hotelului, apoi ne retragem, pentru că avem zboruri timpurii și foarte timpurii, trebuie să fim la aeroport până în zori. Definitiva trecere în revistă a bunei stări și completări de bagaj, renunțarea de a mai bea un ceai sau o cafea – ți-ar putea scurta somnul pentru care și așa ai puține ore. Dar o gură de coniac, de vodcă? A, asta ajută. Poate că chiar stimulează vise plăcute. Despre Armenia primitoare, despre Araratul biblic. Despre Arca lui Noe și despre... noi, năierii (noerii!), care, iată, debarcăm de pe *Literary Ark 2011. Ten Years After*.

De neuitat?

Mai începe îndoială?...

28 octombrie

Zborul din aeroportul Zvartnoț e pentru ora 6,30. Procedură cunoscută: cu un ceas înainte, să fii la locul de înregistrare. Deci, ar fi bine să mă trezesc la 4 jumătate. Taxiul va aștepta – au grijă

organizatorii și recepția hotelului, unde am și rugat să fii trezit la ora respectivă. Am pus și eu alarma telefonului mobil. Oricum, cu toate măsurile de precauție luate, m-am trezit mai înainte cu jumătate de oră. Reușesc să fac toate fix-precis pentru plecarea din hotel și, deci, aștept ora pe care am anticipat-o (montaj psihic, un fel de automatism, verificat deja cu alte zeci, poate chiar sute de ocazii).

În somnul scurt, dar cred, odihnitor, după cum mă simt, am visat... prima mea carte de citire (să pun sau nu semnul exclamării?). O-ho-ho, cartea de acum peste 50 de ani... Apoi, aceeași carte, însă aparținând lui Vanușa Crețu, vecinul, prietenul, colegul meu de clasă. Chiar de o avem pe a mea, râvneam cartea lui de citire. Inexplicabil de ce. Deschid volumul. Între file – o panglică subțire, argintie. Vreun reper, o sugestie de dincolo de semnul de carte care ar fi putut fi panglica? Panglica nu ar sugera drumul pe care am să-l fac? În zbor, într-un avion argintiu, precum epitetizam în copilărie.

Înainte de somn, dar poate și în somn, am tot trebăluit în mintea mea cu cele patru rânduri ale lui Tumanian. În taxiul ce mă duce la aeroport, pare-se că mi s-au limpezit-închegat, sunând cam așa:

„Marea durerii mele e nețărmită.

Și plină e cu perle și cu pietre rare.

Mânia mea e plină de dragostea-n floare.

În mine-i noapte. Dar ce constelații are!”

La „sugestia” versurilor lui Tumanian, privesc în noapte prin geamul mașinii: spre orizont, spre Ararat, parcă aș desluși câteva stele răzlete, dar nu constelații întregi. Acestea sunt sus, dincolo de tavanul vehiculului.

La aeroport, intrând în labirintul, mai mult schematic, dar respectat cu strictețe, din corzi/panglici printre care treci spre arcul magnetic al detectorului de metale, îl zăresc pe Șota Iatașvili – radios, exclamativ, ușor gălăgios – colegul și prietenul georgian care se va imbarca pentru Tbilisi. Bucurie, ca totdeauna când te vezi rar cu cineva. Chiar dacă noi cu Șota ne văzusem cu o seară în urmă la „Marco Polo”, unde cinau și participanții la forul traducătorilor și editorilor, printre care era și el, dar și d-na Bajureanu de la catedra slavistică a Universității „I. A. Cuza” din Iași (prin intermediul limbii ruse, traduseser un poet armean, cartea căruia a și prezentat-o la Uniunea Scriitorilor de aici), precum și o doamnă din Bălți, căreia nu i-am reținut numele și nu știu în ce sferă – editorială sau de dragomanie – e angajată (spunea că a recomandat-o colega Maria Șlehtițchi).

Pentru prima oară, cu Iatașvili ne întâlnisem acum doi ani la Moscova, unde se ținea Bienala Poeților. Apoi, acum o lună, în Crimeea, la Koktebel. Bineînțeles, Șota apare în *Jurnalul de Crimeea*, pentru că nu e doar un poet interesant, un showman literar, să zic, care captivează prin fermecătorul său discurs rusesc destul de personal, savuros, în pofida inadvertențelor de pronunție. În genere, modul de a vorbi rusește al georgienilor și altor etnii caucaziene era de pomină în URSS, trezea buna dispoziție, precum în filmul „Mimino”, să zicem, ce-l are de protagonist pe actorul și cântărețul Vahtang Kikabidze. (Dialog: „Așezați-vă, vă rog”. „Mulțumesc. Eu o să stau pedestru.” – neștiind cum să spună rusește „în picioare”). Din poezia lui Șota am tradus ceva, am publicat. În fine, răzbind în fața detectorului de metale, ne îmbrățișăm, ne urăm zbor fără primejdii, apoi – de, asta e! – ne descălțăm, să dăm și pantofii, cizmele la verificat. Doar că aici nu vine și câinele să te miroase, ca la Moscova, dacă nu care cumva ai asupra ta narcotice.

Cât mai e de așteptat imbarcarea, pentru viitoarea prefață încondeiez câteva fraze despre rezonul adaptării pentru copii a lui Homer și Virgiliu. Fiecare generație și-i reapropie în felul său, conform modului ei de a înțelege lumea, de avansare a civilizației umane, a modernității, contemporaneității. În fine, în dependență de

visele și aspirațiile unei sau altei generații. Altfel spus, într-o adaptare, dar și oarece *dez-arhaizare*, acești mari poeți vorbesc în limba timpului nostru, pe înțelesul copilului din secolul XXI. E un mod de împospătare, de re-încărcare energetică, în intenția de a regăsi frăgezimea și vivacitatea acestor capodopere plăsmuite în neguri de vremuri, în adânc de antichitate. Iar un repovestitor, prin adaptare la înțelegerea copilului, trebuie să dea dovadă de talent ales, și

parcă, implicit, de binecuvântarea lui Homer și Virgiliu, păstrând poezia copilăriei dintotdeauna, a juneții lumii, adică și a copilului, tânărului care o locuiește astăzi. (Și aici îmi amintesc de gălăcii din curtea bisericii din Oșakan – mulți; veniseră la Sf. Maștoț creator de alfabet armenesc să-i aducă omagiu, flori. Dacă ar fi avut morminte identificabile Homer și Virgiliu...)

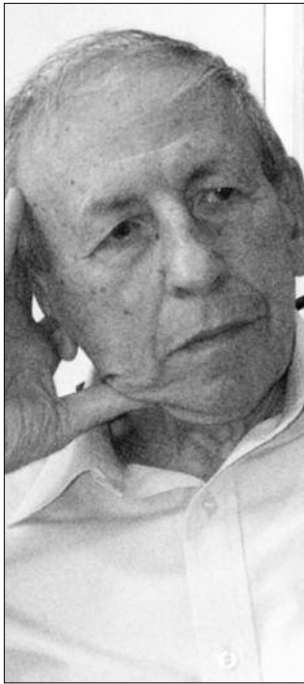
La bordul avionului, parcă s-ar repeta o scenă de când ne imbarcasem la Moscova: peste două locuri, o doamnă destul de corpulentă se uită stupefiată la cele două capete ale centurii de siguranță care nu e prevăzută pentru astfel de gabarit ne-standard. Dar vine stewardul și rezolvă, oferindu-i un prelungitor al centurii.

Pilot, e în ordine! Decolarea!

Distanța Erevan-Moscova e de 1,6 mii de kilometri, durata zborului 2,4 ore. Și dacă, la venire, avionul era full, acum sunt ocupate cam o treime din locuri.

Apoi auzul reține scrâșnetul „ralanti” al șasiului ce se întoarce în burta avionului. După care, mica încercare – ca o scurtă descărcare, ca o zvâcnitură de fulger senzitiv, descărcarea de energie din timpane spre glanda tiroidă (am impresia). Și mi se „limpezește” auzul. Deci, ne-am desprins de pământul Armeniei, însă mai suntem în cerul ei. Prin hublou, întrezăresc vag de tot conturul Araratului în lumina puțină a prezorilor, pe ecranul siniliu al orizontului cu care se contopește zăpada de pe vârful unde, zice Biblia, a ancorat Arca lui Noe. Prin urmare, la acest moment, se încheie și acest jurnal de bord pe care l-am ținut pe *Arca literară 2011*. În final, doar o singură sintagmă armenescă – (*Ttesutium*). Probabil, bănuieți că, în limba Sfântului Mesrop Maștoț creator de alfabet, aceasta înseamnă: La revedere!

Fiecare generație și-i reapropie în felul său, conform modului ei de a înțelege lumea, de avansare a civilizației umane, a modernității, contemporaneității.

Nu numărați anii nimănui după datele din buletin. Modelul meu cel mai apropiat este „Aviatorul cu aripi de poet”, decanul de vârstă al scriitorilor piteșteni. Ce importanță ar avea că a lăsat în urmă peste 90 de ani și se îndreaptă cu pași agale spre o muchie de secol, dacă n-ar fi lansat, zilele trecute, încă o carte? Aviatorului de război, care se întorcea din dispozitivul inamic cu aparatul sfâșiat de proiectile, nu i s-a înmuiat mâna pe condei.

proza

GÂLMA (Moartea pe muchie de cuțit)

Nu credeam să-nvăț a muri vreodată.
(Eminescu)

**N-am greșit drumul.
Știu atâtea catarge, care înalță pânze
De culoarea spațiului nescris între rânduri;
Și nu, nu mă pierd printre ele.
Nu acum când se tulbură timpurile,
Când graiul nopții ne aduce noul.
Așa-ncepem și noi să vorbim,
La-nceput în șoapte,
Apoi în urlete, cuvinte,
Până le desprindem din elemente.**

- Bă... s-a dus ăla. A înghițit gălușca!
- Ăla?
- Ăla, da...
- Aha...

*

- Ești mort?
- Cum mă vezi...
Doctorul, un prieten din copilărie, ajuns o somitate în medicină, răsfoiește încă o dată toate hârtiile: ieșiri din spitale, de la salvare, investigații speciale, din clinici universitare, diagnostice, tratamente...

- După câte scrie pe aici nu te mai poți afla în picioare...

- Exact! Dar merg în mâini, cu capul în jos. Și privesc lumea pe sub poale. Și lumea e plină de femei...

- De când te știu ești bun de glume. Dar moartea nu știe să glumească...

- O învăț eu! Lasă pe mine! O gădil la tălpi, pe buric, la subsuori, sub gușă, de o fac să moară de răs.

- Prea bine. Dar PORCĂRIA asta trebuie s-o scoți neapărat. Și imediat.

Inima bat-o vina! „Inimă de putregai, n-am un cuțit să te tai!”. Dar au doctorii bisturiu. Însă nu a fost decât un zvon care a umblat când am fost operat pe cord deschis, cum că am murit...

Nu li s-a întâmplat nici altor băutori de cerneală, academicianului Gheorghe Păun - cibernetician, poet, eseist, epigramist, pamfletar - nici lui Cristian Neagu - ziarist, patron de trust publicistic - nici lui Octavian Sachelarie - doctor în științe, universitar, bibliotecar, autor de cărți. Iată nici mie, ultimul pe listă cu voia dumneavoastră, cel mai vechi măzgălit de hârtie.

Ne supraviețuim. Lucrăm. Iubim. Mai suntem de folos. Mai facem câte ceva care să rămână după noi. Îi mai ajutăm pe alții să iasă în lume. Să se afirme.

Gâlma. Un fleac. O glumă. Să fie numai atât?

Agățările

Porcărie... Un amic al meu, bărbat viril, a băut, a mâncat ce a vrut, a muncit, s-a distrat și s-a trezit, fără niciun avertisment, cu o tumoare în burtă care, pusă la cântar după o operație, atârna peste trei kilograme. Dar au trecut, iată, câțiva ani și este totul normal. Prietenul șofează pe un camion greu, mănâncă, bea, se distrează, cântă și mai ales dansează, ca unul din a treia generație a călușarilor din Păduroi care au rupt gura presei mondiale la Festivalul Internațional de la Londra din ajunul celui de-Al Doilea Război Mondial...

O prea stimată doamnă, din intelectualitatea subțire a orașului, s-a trezit cu o umflătură la un picior... I-au scos ovarele, au lăsat-o fără feminitate... Însă a și uitat ce s-a întâmplat pe la începutul secolului și nimeni nu a întrecut-o în inteligență și creativitate...

Editoare. De reviste și de ziare. Una dintre cele mai bune trei din Pitești. Redactor de carte. Cap limpede sub o claie de păr rebel. A avut guguloii pe tâmplă. Azi doar un semn discret, ca un mister care îi dă un farmec deosebit...

O copilă cam ciudată. Cam ofilită. Cam chircită. Cam subdezvoltată. Cam prea

maturizată. Mi-a fost elevă. Elena. Nu știu de unde. Colegii îi spun Elena din Troia. Mai potrivit ar fi Elena din spitale. Luni, ani, în provincie, în capitală, mi se pare și pe afară. Cancer osos. Tratamente dure. Operații. Implanturi. Transplanturi. A supraviețuit. Recuperează. Înflorește sub privirile noastre uimite. Are o poftă de viață cât altele zece la un loc...

*

Clădit armonios ca un olimpian. Model de statuie. Sportiv de performanță. Amante fără număr. De i-ar fi tăiat o ureche, vârful nasului, umărul obrazului ar fi rămas mutilat... Dar uite că se poate trăi bine și cu un singur testicul... Și nimeni nu știe...

*

Caut motive. M-aș agăța de orice ca să nu alunec în golul fără fund. Să nu ajung o zdreanță roasă de molii. Să nu curgă pielea și mușchii de pe mine. Să nu-mi zdrăngăne scheletul în auz. Să nu trec prin infernul de pe pământ... De oglindă, de o grindă, de o cracă, de un gard. De o întâmplare a oricui. De o amintire, de un gând, de o speranță, de o amintire. De un zvon, de o poveste, de un cântec. De un nor, de cer, de soare. „Și de lună, și de stele și de chipul dragei mele!”

De sâni iubitei... Ce sâni frumoși avea prietena mea din studenție... Îi luam între palme ca pe puii din cuib. Sfârcurile, o nebulie... Trecură anii... O doamnă distinsă, elegantă, ținută marțială. Dar puii au zburat din cuib sub o lamă de bisturiu. Nu-i pasă.

Nici o tumoare nu trebuie văzută ca o speriatoare...

Argumente. Pro și contra... (expresie uzată, limbă de lemn, așa cum veți găsi multe în această scriitură, dar nu stau să aleg).

Sunt speriat cu poze de prin reviste și cărți de medicină. Cancerul nesesizat, netratat sau neglijat face ravagii. Tumori primare și metastazele rod carnea până la os. Ba chiar macină și oasele. Se pot cuibări în piele, în mușchi, în glande, în ganglioni, în rinichi, în ficat, în stomac, în creier... Vreau să le cred truate. Dar mă întâlnesc cu o doamnă, asistentă medicală, soția domnului Constantinescu, primul director al „Întreprinderii de colectare și prelucrare a laptelui” (care mă lua în mașină când mergeam împreună la Covasna).

- Nu e bine să-l vedeți. Nu mai are carne pe șale. I-au rămas rinichii la vedere. Și dumneavoastră știu că aveți probleme cu inima...

Da, doamna nu știa. Nici eu pe atunci. Că tumoarea mea se va așeza chiar deasupra inimii. Să rămână goală. Să vadă toată lumea cum bate...

*

- Credeți că mai e cazul la vârsta pe care o am? Psihiatrul meu, doctorița vestită:

- Vă rog să nu cedați. Hoța aia atâta așteaptă! Stă la pândă! Cum ai renunțat, cum te-a înhățat! Și nu-ți mai dă drumul din gheare!

Hoța de suflete. A mai încercat odată dar am scăpat ca prin minune.

Mă clatin pe picioare sprijinit în baston. Profesorul Irimia, care este de față, mă privește cu milă ca pe un invalid. Se oferă să mă ducă cu mașina lui. Prietenii la nevoie se cunosc...

Internist și doctor în științe medicale. Autor de cărți. N-am voie să spun numele medicilor. Aș fi acuzat de publicitate ascunsă. Sancționat. Amendat. Reclama se publică pe față, în spațiu adecvat. Plătită și impozitată. Telefonează unui coleg de la chirurgie:

- Azi e vineri. Luni îl internezi. Miercuri îl operezi. Ai și concursul meu. Stau lângă tine.

Șovăi. Bâiguie. Nu mă lasă...

- Nu e timp de comentat. Orice întârziere costă până la a fi prea târziu... Conțați pe mine!

E omul care și-a petrecut toată viața la patul bolnavului și cu ochii în cărți. Orice caz mai deosebit l-a scotocit în toate tratatele de medicină.

Oncolog la Pitești. Elevă la „Zinca” pe când predam acolo. Șefă de promoție pe toate clasele din seria ei. După mai multe investigații cu rezultate dubioase, îmi dă trimitere la Institutul de Oncologie din București.

Simt nevoia să-mi iau rămas bun de la cei câțiva prieteni pe care îi mai am. Mișu Goleșcu, din fostul nostru careu de ași, cu poetul Toma Biolan și dramaturgul Cornel Marcu. Pe când băteam în lung și-n lat pădurea Trivale. „Nu te lăsa! Fă pe dracu-n patru și rezistă!”. Mișule, gură de aur, de ce nu te-aș asculta? De fapt îl am model pe „aviatorul cu aripi de poet”, scriitorul Mihai Ghișescu, și el cel care lasă în urmă 90 de ani și se îndreaptă cu pași agale spre un secol. Și scrie. Chiar în aceste zile a mai publicat un roman.

Nu-mi luați plaivazul din mână. M-ați ucide. Eu vin din țărâtime. Unde când nu se mai putea ține pe picioare, tata săpa la vie în genunchii...

Și repetă amicul cu vocea mumei lui Ștefan cel Mare:

- Fricosul, ăla nu ești tu! Ai fost întotdeauna pentru noi un exemplu de optimism. Un luptător. Un învingător. Să nu te lași. Fă pe dracu în patru și rezistă. Privește-te în ochi! Nu ți se pare că dai de un iepure fricos? Eu, unul, nu accept să am de a face cu un laș!...

Viviana, poeta din Curtea de Argeș, îi ține isonul și îmi amintește de bolnavul care eram printre atâția sănătoși. Doctorul Nicolescu, care se afla printre medicii ce mă îngrijeau, își călcăse jurământul hipocratic și mărturisese confidențial că am zilele numărate. Mai existau și alte surse care indicau că mă aflu pe pârție... Unii mă compătimeau, alții mă priveau ca un cadavru viu. Dar treceau zilele, lunile, anii și se făcea curățenie în rândurile lor. Viviana îmi amintește pe Cornel Marcu, Toma Biolan, Gheorghe Tomozei, Florin Mugar, Ion Popa Argeșanu, Stelian Zamora, Miron Cordun, Octav și Rodica Părvulescu, toți, mai tineri decât mine, care s-au dus rând pe rând. „Bătrânul ăsta ne îngroapă pe toți”, zicea Cerna Rădulescu. Și s-a cam adevărit...

Mă angajează să-i cuvântez la catafalc un poet cam pe la jumătatea vârstei mele. „Caută pe altcineva - îi zic - eu sunt prea bătrân!”. „Dar vorbiți atât de frumos!...”

Doamne, cine mă cred ei? Năzdrăvanul care are șapte vieți în pieptu-i de aramă? Năucul care a trimis moartea la pădure să roadă copaci și lăstăriși? Căpcăunul care a vărât-o într-un sicriu și a dat drumul pe apă? Cel care a încheiat un pact cu Diavolul? De n-ar fi prea târziu, eu aș face-o acum. Sufletul meu pentru o moarte amănată. Căutați-l pe Mephisto. Sunt gata să semnez zăpășul cu sânge. Cu o singură clauză: „tinerete fără bătrânețe și viață fără moarte!” Fiți fără grijă, n-aș porunci niciodată clipei să se oprească. Când eram copil, vecinii spuneau despre mine: „Ăsta a speriat și pe dracu’!” L-aș face și acuma să-și lingă labele. De unde să-l iau?

Nu numărați anii nimănui după datele din buletin. Modelul meu cel mai apropiat este „Aviatorul cu aripi de poet”, decanul de vârstă al scriitorilor piteșteni. Ce importanță ar avea că a lăsat în urmă peste 90 de ani și se îndreaptă cu pași agale spre o muchie de secol, dacă n-ar fi lansat, zilele trecute, încă o carte? Aviatorului de război, care se întorcea din dispozitivul inamic cu aparatul sfâșiat de proiectile, nu i s-a înmuiat mâna pe condei.

Pe Radu Beligan l-am văzut într-o roabă, un tânăr subțirel ca „tras prin inel” într-un film de epocă. Iute ca un pui de căprioară... Azi e dus pe brațe în scenă. S-ar putea spune o adevărată epavă. Dar când intră în rol capătă dimensiuni de statuie. Se dizolvă până și decorul, de-l proiectează direct pe cer. Ce să mai spunem de Neagu Djuvara, de Quintus, de Bălăceanu Stolnici.

Marea chemare

O frică de moarte are fiecare. Marea teamă de necunoscut. Dar mai e și nebuna curiozitate. Ce uneori învinge chiar prudența despre care se spune că e mama înțelepciunii.

Ce nu știu ei, prietenii mei, și nu vreau să le spun, ca să nu mă creadă nebun, e chiar că vreau să aflu cum se moare. Mă simt atras ca de un magnet.

Curiozitatea m-a stăpânit încă de pe când eram un copil. Nu aveam decât 3-4 ani când am vrut să văd cum e acolo unde cerul se lasă cu poalele pe pământ. În zona noastră de câmpie orizontul părea atât de aproape că am pornit la drum. Și am mers, am mers „zi de vară până în seară”. Pe înnoptate, când toți sătenii se adună pe la casele lor, au băgat de seamă că lipsesc. Toată suflarea, cu primarul, cu jandarmul, cu felinare, cu câini, care călare, care pe jos, a pornit să mă caute. M-au găsit băjbând prin noapte. Primul care a dat de mine a fost Arete, pe un cal al domnului învățător Mitică Papelete, la care era băgat argat. Ar mai putea depune mărturie Ristache al lui Bugean, Ică al lui Țucă, Voinea al Pleșii, Ilie al lui Căldărea, Vasile al Mialei, bineînțeles tata, unchiul Marin, mama, care alerga și ea în urma celorlalți, bărbați, moșnegi, femei, fete... Dar de unde să-i mai iau? Taica Popa, când am mărturisit unde și de ce mă duceam, a catadicsit că nu e lucru curat și mi-a făcut un maslu să mă dezlege. Iar lumea a avut de vorbit și de sporovăit până am plecat din sat. Când și peste această întâmplare s-a așternut uitarea. Dar diavolul tot mai pune ceva la cale...

Altă dată m-am rătăcit noaptea în pădure. Cu „inima cât puricele”. Îmi era teamă de urși, de lupi, de șerpi, de balauri, de căpcăuni, de zmei, de vârcolaci, de strigoii, de Muma Pădurii. La fiecare foșnet, la fiecare trosnet de creangă, la fiecare scârțâit de copac, la fiecare umbră, la fiecare frunză bătută de vânt îmi îngheța sau clocotea sângele în mine. Dar nu mă opream, nu mă întorceam...

De-a lungul anilor curiozitatea a devenit pentru mine o adevărată obsesie. Dar iată că nu mi-a ajuns o viață. Mi-au rămas atâtea necunoscute. Tot nu știu de unde izvorăște Nilul, ce este în fundul mărilor și oceanelor, în craterul vulcanilor, în miezul pământului, la marginile universului și dincolo de el, care este misterul metamorfozei găzilor, al informației genetice din ADN, al zămislirii, al viului, al universurilor paralele, al celor două lumi din materie și antimaterie, al găurilor negre din galaxii. Nu am putut să dezleg nici măcar enigma femeii, vechea poveste, ființa atât de accesibilă, pe care am atins-o cu palmele, am îmbrățișat-o, am sărutat-o... Ce să mai spun de celelalte care sunt atât de departe...

Și mi-a mai rămas să cunosc și moartea. Dar nu din cărți. Nu din povești. Ci văzută ca trăită de mine. Asta se poate. Nu fără frică, ci fără ezitare pornesc pe acest drum.

Lume, lume, drag mi-a fost de tine...

Drum de dus

M-am hotărât. Mă duc la cuțit...

Mă scutur de toate emoțiile. Parcă ar fi să mă prindă frigurile...

Undeva, în dreapta, Strada Fântâniei. Pe care au trăit doi poeți: Daniel Turcea și Octav Părvulescu. Cine îi mai știe? Uitarea se așază peste ei.

La povârnișul străzii era, în poiană, pe vremuri, dejugătoarea orașului. Zeci de care, de la munte, de la deal, de la câmpie. Perechi de vite. Izvor, jgheaburi, focuri, oameni fel de fel, cereale, fructe, lână, pastramă, plocade, țuică, vin, povești. Într-o căruță cu ceapă am intrat și eu în Pitești, pe când eram copil. Sadic, îmiucid amintirile...

VAMA. Cu litere mari cât omul. Mi se agață gândul de cuvântul scris cu neon. Dacă ar fi să fie va trebui să trec și prin vama de suflete. Îmi joacă în față lista celor zece porunci, aduse de Moise. Nu am furat, nu am ucis, nu mi-am făcut chip cioplit, nu am avut alt Dumnezeu... Dar nici nu mi-am iubit aproapele ca pe mine însumi. Nu-mi aduc aminte, Doamne, să fi fost îndrăgostit de mine. Nici nu am simțit, nici cu gândul nu am gândit. N-aș zice că m-am înstrăinat de mine. Au fost și momente când mi-am reproșat, când m-am certat, dar nu m-am disprețuit, nu m-am urât, nu mi-a fost silă de mine, nici nu m-am plictisit de propria mea ființă. Dar nici nu am căzut în extaz în admirația mea. Femeile. Pe ele le-am iubit întotdeauna. Și nu le-am învinuit nici când m-au părăsit. Să fie și acesta un păcat?

Intrăm pe autostradă. Hectarele de Petrochimie. Colosul care trage să moară. De-abia

mai răsuflă pe câte un coș. Era mândria noastră. Mândria și trufia pe timpul când credeam că tot ce se face în țara asta e și proprietatea fiecăruia. Stăpân mă credeam pe aeroporturi, pe avioane, pe șantiere, pe uzine, pe autobuze, pe tramvaie, pe vagoane, pe vapoare... Legitimat, precum Maiacovski când scotea din dulama rusească balșoi pașaport sovietic. Întâmplare care nu l-a oprit să-și pună pistolul la tâmplă...

Nu ne împușcăm. Nu ne spânzurăm. Răbdăm și răbdăm. Ne-am obișnuit. Numai aici pe Argeș au dispărut în vânt Combinatul de Articole Tehnice din Cauciuc, unul dintre cele mai importante din sud-estul european, industria de automobile de teren Aro, industria de bioproteine, rase de pe pământ sau ajunse ruine. Toate făcute din sudoarea, din foamea, din zilele vieții noastre scurtate. De n-ar fi producția de automobile de la Mioveni, nu ne-ar mai rămâne să ne lăudăm decât cu o fabrică de magiun.

Nu au dat năvală hoardele de vandali, de huni, de gepizi, de avari, de pecenegi, de cumani, de turci, de tătari. Căutați barbarii în haitele noastre de hoți și de corupți.

Doamne ferește, iată de ce mi se agață mie gândul când mă duc unde mă duc, când mă așteaptă ce mă așteaptă. Dar nu pot să-mi vâr capul între umeri și să mă fac că nu văd dezastrul.

Se vinde tot. Pe bani care nu se știe unde se duc. Străin în țara mea. Deposedat de tot ce am avut, de tot ce am crezut că este și al meu. „Desproprietărea proletariului” nu e vorbă în vânt.

Câmp târcat. Fâșii verzi de grâul care a răsărit. Fâșii cenușii cu plante moarte de anul trecut cu bolovani care se coc la soare, turme de bidoane și pungi de plastic...

Vatra satului meu. Autostrada trece pe sub poalele lui. Lacul Corbului, Vâlceaua, Brebina... Locul nostru. Salcia cu fântâna. Cuptorul de cărămidă din care ne-am zidit casa. Copilăria mea care umblă zăludă. N-am timp să mă opresc. O las să plângă la margine de drum.

Satul. Frasinul secular. Turla bisericii. Școala, în care am intrat cu tâlpile goale, lăsând urme pe dușumele. Aici am aflat că nu sunt sortit să rămân prostul satului. Și am învățat un lucru fundamental, că trăim în două lumi. Una - concretă și cea aparentă. Că cerul nu se lasă cu marginile pe pământ la orizont. Că el nici nu există, așa cum mi-l închipuiam, ca o boltă de metal, ca un clopot răsturnat. Că soarele nu umblă pe cer de la răsărit la apus. Că stelele nu sunt ca florile zugrăvite. Și atunci am intrat pentru prima dată în derută. Dacă nu există ce pare a fi, unde este hotarul certitudinii? În rătăcirile mele am ajuns să mă întreb dacă tot ce mi se întâmplă nu e cumva decât o simplă aparență. Dacă chiar nu există în carne și oase și sunt doar o simplă imagine?

Dar iubirea nu mi-o luați! A fost cât se poate de adevărată! Primii fiori. De-abia așteptam să treacă restul zilei, noaptea întregă, primul ceas al zilei, ca s-o văd din nou în banca ei. Mă privea minute în șir fără să clipească. Ne mâncam din ochi. Dragoste din priviri. Când am ajuns să o trag de codițe, când m-a mușcat de mână, când ne-am sărutat cu coronițele pe cap la primirea premiilor, era deja prea mult. Când citeam lecțiile împreună sau învățam poezii știam că nimic nu va putea să ne despartă. Îngerul meu frumos. Sfânt. Și așa a rămas, până, iată, în aceste clipe...

*

În stânga, Argeșul. Râul limpede, năvalnic și cu bulboane. Aici am întâlnit-o pentru prima dată. Moartea. „Am văzut moartea cu ochii” cum se spune...

Era o zi de martie. Pripea soarele. Se ridicau aburi din pământ. Valuri, trâmbe, clăi. Puteai să faci din ei cetății, castele, palate ca în basme. Turme, herghelii, cirezi, haite de lupi, bârlaguri de urși, peșteri cu balauri.

Am ales o viroagă a gârlei. Apă călduță la mal. Adâncă până la brâu. Soarele se scufunda în valurile mărunte, se rostogolea peste pietrele de pe fund și pietrele peste el. În hârjoana lor și Luna care mai adăsta pe o sprânceană de cer. Mă jucam cu flăcările din unde. Le ridicam în căușul palmelor. Mi le turnam în cap. Și nu-mi dădeam seama de sunt reci sau sunt fierbinți...

Deodată n-am mai putut să respir. De-abia m-am târât pe prund, unde n-am mai știut de mine. M-a dus, de-a curmezișul calului pe care era călare, un vecin care m-a trântit în brațele mamei. Doftoroia satului. Zeamă de buruieni. Ventuze. Descântece...

Reumatism infantil. Care s-a așezat pe inimă. Nu apăruse penicilina. Endocardită. Stenoză mitrală. Fibrilație. Viață vulnerabilă... Un copil din vecini: „Nene, tu când mori?” Mă făcusem mare...

Sfârșie cauciucurile roților pe asfalt. Satul rămâne în urmă cu toată copilăria mea. În față ce mă așteaptă?

*

La volan, cetățean canadian. Conduce elegant. Are în palmares mii de kilometri. Din Marele Canion la Niagara. Rezident în State. Locul de muncă, itinerant. Din țara cu iguane pe balcon, șopârle pe tavan și sconși la tomberoane, în țara cu urși polari pe banchize. Un bob zăbavă în România. Se pregătește pentru Regatul Țărilor de Jos. Oferte pentru India, Japonia, China, Africa Centrală, America hispanică.

Liceul la Montreal, în franceză. Studiile superioare în Statele Unite, bineînțeles în engleză. Specialist în calculatoare.

Tăcem. Dar ne umblă de la unul la altul roiuri de gânduri. Ghicesc că se întrebă: Mă voi întoarce lângă el pe canapea sau într-un sicriu sus pe mașină?

Am început să aiurez? Delirez? Visez?

Cine ne iese în cale, călare pe un buestraș, cu flinta în spinare, cu două pistoale și un jungher la chimir? Moșul-strămoșul. Acel Ioniță al Radului, care a dat nume neamului. Se povestea din bătrâni că avea calul lui de călărie pe care pleca, cu primeneli în coburi și iarbă de pușcă și alicii și nu se știa unde se duce, de unde vine. Cică avea amante în șapte sate. Poate că era și haiduc de-al lui Iancu Jianu sau al lui Radu Anghel. Bărbatul acesta, falnic și frumos, a fost adus de cal, într-o zi pe inserat, mort în șa. Nici rană de cuțit, nici de glonț ochit sau rătăcit. O pată vânătoare cât un bănuț în dreptul inimii. Se spunea că o vrăjitoare „i-a pus cuțitul”. Drept în inimă...

Strigoii:

- Cine sunteți voi?

Îi spun numele și adaug:

- Os din osul tău, primul care am evadat din neam, să merg la școli înalte, să ajung intelectual și narator. El, nepotul meu, cu numele tău, în Lumea Nouă. În lumea toată.

- Și unde te duci?

- Poate acolo de unde nu se mai întoarce nimeni. Mi-o fi venit sorocul. Ce zici?...

Dispare. Se topește în zare. Cu pușca în spate. Cu pistoalele și jungherul la brâu. Pe calul lui fără potcoave.

Ion nu-l vede. El nu crede în fantome. Îi spun povestea strămoșului. Nu știu dacă o ascultă. Dar străbunul a existat. Și mai există. În mine, în el, în toți câți ne tragem din acest neam. În alcătuire, în fire, în caracter. Din oase, în sânge, în gene. În codul genetic. ADN-ul nu minte. Ai putea să-ți schimbi numele. Să-ți renegi familia. Obârșia. Să-ți falsifici biografia. Dar nu și ereditatea! Orice ai face, pe unde te-ai duce, rămâi, din punct de vedere biologic, prizonier în neamul tău.

Și iar Ion. Tatăl lui și fiul meu. Jurnalist și televizist. Care m-a depășit. Interviuuri, convorbiri și confruntări cu miniștri, cu parlamentari, cu diplomați. Chiar cu șefi de state. Cu lideri politici și oameni de artă și de știință. Și de afaceri. Câine de pază al democrației. Ion M. Ioniță. Numele meu în numele lui.

Mă mulțumesc și cu nepoții. Andrei a obținut punctajul maxim în testele pentru cele mai bune douăzeci de universități americane care recrutează candidați din toată lumea. Frumoasa Mara încă mai cochetează cu alegerea profesiei pentru care trebuie să se pregătească. Dar are potențial. Din acest punct de vedere aș putea să pun liniștit mâinile pe piept!

Altă moștenire n-am să le las decât trăinicia. Suntem un neam de oameni durabili. Toți ai mei au ajuns la adânci bătrâneți. Ținem la tăvăleală.

De nu se mulțumesc cu atât, n-am de unde mai mult...

(continaure în numărul viitor)

Îmi joacă în față lista celor zece porunci, aduse de Moise. Nu am furat, nu am ucis, nu mi-am făcut chip cioplit, nu am avut alt Dumnezeu... Dar nici nu mi-am iubit aproapele ca pe mine însumi. Nu-mi aduc aminte, Doamne, să fi fost îndrăgostit de mine. Nici nu am simțit, nici cu gândul nu am gândit. N-aș zice că m-am înstrăinat de mine. Au fost și momente reproșat, când mi-am reproșat, când m-am certat, dar nu m-am disprețuit, nu m-am urât, nu mi-a fost silă de mine, nici nu m-am plictisit de propria mea ființă.

La despărțirea de Mircea Constantinescu

Spre coptul iernii, în 27 ianuarie a.c. ne-a părăsit eseistul, prozatorul și ziaristul MIRCEA CONSTANTINESCU, în vârstă de numai 68 de ani, un remarcabil stilist din stirpea atât de rară a lui Mateiu Caragiale și Conu' Jenică...La despărțirea din această lume de autorul *Triumfului lui Făt-Frumos* ne facem o datorie din a aminti cititorului că, născut la Târgoviște, a scris și a locuit aproape toată viața la București, oraș de care l-a legat o iubire al cărei sigiliu e zugrăvit pentru totdeauna simbolic în cărțile sale. Debordând de erudiție, pitoresc și vitalitate, *Cum îndemult Bucureștii petreceau* (1997), *Când toca la Radu Vodă* (1992), *După București potopul...* (2002), *Tropăind prin spațiul Schengen* (2006), *Orașul de la*

parter (2009) alcătuiesc o adevărată **antropologie lirică a Bucureștilor**.

În opera de ficțiune, însumând peste o duzină de romane (însă bibliografia scrierilor sale ni-l relevă și ca nuvelist și autor de studii literare), inșafabilul prozator a inventat și acreditat o serie de seducătoare tehnici narative, convertind în puternice viziuni artistice o parte din visele, dorințele și gândurile sale... O mostră a atelierului său fabulos e și această "scrisoare" adresată în urmă cu câțiva ani criticului și istoricului literar Ștefan Ion Ghilimescu, căruia îi mulțumim pentru că ne-a îngăduit să o publicăm. (Red.)

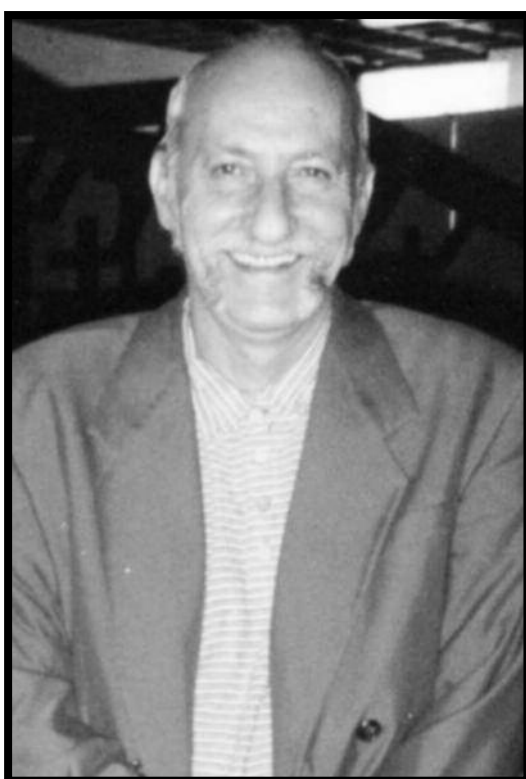
am parcurs multe, foarte multe au rămas neparcurse. vor zace, vor zăcea astfel, necurmat. dacă te uiți prin noile dicționare, unde conjugările a doua și a treia se pupă alandala, îți vine să vorbești, să scrii altcumva, poate în ebraică... am penetrat frigiderul după vodcă, după borsec, e o căldură lângă el, fierbe orezul pentru cățele, îmi fierbe creierul că nu pot să excrementez idei cât de cât constructive, productive, pozitive... în ordinea vieții curente, căci, altminteri, nu mă plâng.

remember

Iubite Ghilimescu,

MONȘERULE, cică vedi Mont Blanc e poi mori, așa făcui, adică era să dau bir cu fugiții dintre noi/voi, de la 2000 m în sus renunțând la orice veleitate alpinistică și ronțându-mi berea de 7,2 euroi. mi-am acomodat laptopul cu o unitate olandeză, ceea ce dânsul a respins, considerînd că-s urâțele olandezele, deci venii acasă fără net. mi s-a transmis că ai emis un afiș neozelandez, mirat că nu corespund intențiilor argonauților, defapt, internauților. nu. căci consider vocea, dacă nu și chipul (cu web camera văd uneori cu cine vorbesc) indispensabile unor sincerități flagrante. un încornorat înghețat tun, montblancul ăsta. am închiriat o cabană-vilă pe-o săptămână și ne-am oferit inclusiv toate stațiunile ilustre dimprejurul lacului geneva, zis leman. în rest (până la 31 de zile) ne-am străbătut pingelele/pneurile pân toată flocaia schengen. am elaborat simultan cu vizionările și scriptocăriile aferente, spre a nu pierde secunde prețioase dintr-o viață pe sponci, era să scriu spongioasă. dacă observași, tupan a fost și el o dată cavalier și mi-a publicat, înghesuit, fără fotografiile de rigoare expediate, primele impresii de concediu. poate trebuie zis, - de vacanță, concediul e larg și neutru. multe sute de foto, deocamdată n-am lucrat decât pe-acelea dependente de foto-aparate, nu și de cele șapte celulare puse la bătaie (furăm o caravană...). nu fu-răm! greu să pui accentul pe un â! s-a scurs un demideceniu de când n-am mai ciocănit (sic) în ușile târgoviștenelor. apelurile tale mi-erău un pretext suficient. cel puțin delia lui sandi ilie mă-njură prin gânduri... sunt invitat la dunăre (pescuit...) și la vaea călugărească (degustat...) și nu-mi onorez poftetele căci nu șofez, căci n-am răgaz priincios, căci roaba mea măsoară peste 12 ani, căci. acum evadările mi-ar fi înlesnite de șeriful CNA interimar, pe care-l cunosc de când avea 16-17 ani și scria proză acceptabilă. asta nu înseamnă că ne siliconăm bretelele inteligențelor noastre oricum rivale. am fost tras în poză lângă consiliul/comisia europene din bruxelles, dar aș fi vrut să fiu tras la răspundere foto că mi-am belit oculeții (privirea) peste sfărcurile închiloțate abraș ale unei cubaneze minore, pân același bruxelles, pe-o bancă marmoreană. când vei avea ocazia să parcurgi textul acestei noi escapări occidentale, vei descoperi nostalgia mea deloc secretă..., doar secretoare. presupun că nu ai vizionat prestația mea (peste o oră) de pe canalul Cosmos TV, cu mărețul senator medic Trăncănescu, invitat fiind de matei albastru. era pân iunie, spre obliterarea lunii. puțea studioul a uischi și transpirație pizdarnică și aer condiționat de ultrastânga. una peste alta, defapt unul peste altul, căci am cinci msse care-și doresc notorietatea scâlâmbă românească... încep să nu-mi mai doresc decât lucruri imediate. respectiv, să pot continua să scriu cu cei câțiva euro peste 600 lunar(i) și să nu crăp înainte de a mă convinge realitatea hidoasă cum că euthanasia e singura soluție... scriu prostii policrome deoarece respir anevoie, obosesc repede, mă dor lăboanțele, mă sufoc noaptea în poziția culcat, mănânc bere, nu mi se scoală decât în preajma unor fetișcane nurlii, oricum n-aș rezista "travaliului" tot din pricina respirației... mă bucură nespun trandafirii din balcon, galbeni, roșii, păduricea de peste drum, care mă desparte elegant de parlament, bișoancele care, bătrăioare,

continuă să mă lingă afectuos, copilul (al doilea...) care-i cât mine și drăguțel foc, doamna care-mi ironizează lacrimonioasele, avântul exuberant de a câștiga la loto spre a exuberă vara viitoare pân lesbos, după afurisa de sapho... mă rog, ar mai fi unele, altele, care să-mi susțină, proptele de vreme rea, moralul... după cum băgași de seamă, gondolez la fel de oximoronic

ca și-n alte dăți, când... sunt foarte mulțumit doar în proporție de 15-20 % din ce aștern pe hârtia laptopului, și doar aproape mulțumit de restul... scorul e vitriolant, dar nu te sinucizi doar pentru că ești sadomazochist, n-am exemple landemână... și nici nu renunți. singurele care mă sinucid cu-adevărat sunt amintirile, puturile îmi sorb din palmă, îmi plâng obrajii suri, îmi rîd în nasul astupat de tabac, îmi pleznesc coapsele celulitare, îmi dau amețeli ce-mi revigorează doar intenția, intențiile. acum un an, într-un interviu jurnalier, am replicat că vreau să trăiesc într-o sihăstrie montană, înconjurat de maseuze. fui prin alpi. mi-a trecut și băzdăcul ăsta. nu-s capabil nici pantele serpentine să le mai urc decât forțînd nota, adică pulsul... aș părăsi oricând buricul bucureștilor, mă oprește școala copilului, mă oprește imposibilitatea financiară de a-i împăca pe **toți ai mei**. din nefericire, tot mai dificil mi-ar fi să-mi caut un sălaș lipsit de cutremure, de viituri, de alunecări de teren, de zgomot, de țigăne și țigăneală... dacă mâine nu împușc măcar cinci din șase la loto, iar sunt obligat să cuvânteț cuvinte... aproape că par asemenea fotbalului nostru, dau randament când nu te așteți și cad când totul părea în favoarea mea... încă o dată: regret sincer, dar sincer, că nu te-ai aventurat **niciodată** în calitatea de mărturisitor, ci doar de convențional. sihaștrii își mărturiseau la vedere plăgile... și care poet nu-i defapt un sihastru?!... aștept să ajungi la westminster cu francul din poșul personal. am o droaie de colegi care-mi arată pozele anglicane realizate pe banii instituției sau ai fondurilor phare etc. mă cam dezugustă entuziasmul lor oportunist... au luptat să "urce" pe scările de incendiu, de serviciu... recunosc, n-am văzut

westminsterul decât pân filme. mi-ajunge. îl vreau doar pe cervantes, din inima madridului, pe sagrada familia, din inima barcelonei, pe turnul lui traian din inima romei și, aaaa, o vreau pe sapho din lesbos... de yankey nu-mi pasă, cel puțin fiindcă e utopic să-i mai ating cu glasul meu tabagic... pietroaiele akropolei m-ar dezamăgi, prevăd. la fel - pietroaiele peruviene, columbiene, mexicane... mormintele anti-poetului platon și anti-oportunistului sofocle și anti-eleatului aristotel, poate că le-aș fotografia... deja scriu azi despre ei de parcă mi-ar fi rude îndepărtate dar extrem de apropiate... mi se bulbucă studenția, defapt, **anii** aceleia... nu-ți doresc melancolia dizolvantă care-mi ciuruie, ceas de ceas și în proporție de masă, vorba sifiliticului bolșevic, trecerea, petrecerea... gata. nu mai avem timp - poate, spre a nu jigni susceptibilități,- nu mai **am** timp. am parcurs multe, foarte multe au rămas neparcurse. vor zace, vor zăcea astfel, necurmat. dacă te uiți prin noile dicționare, unde conjugările a doua și a treia se pupă alandala, îți vine să vorbești, să scrii altcumva, poate în ebraică... am penetrat frigiderul după vodcă, după borsec, e o căldură lângă el, fierbe orezul pentru cățele, îmi fierbe creierul că nu pot să excrementez idei cât de cât constructive, productive, pozitive... în ordinea vieții curente, căci, altminteri, nu mă plâng. aerul condiționat e dirijat spre dormitoare, eu, aici, vegetam cu un ventilator copios, m-a părăsit anul ăsta... mă bucur, totuși, că mi-ai *provocat* aceste rânduri. am fost permanent vulnerabil prin nonșalanța devoalărilor, mi-au speculat-o nu doar securității uniunii. spre deosebire de mulți, hm, eu am știut permanent că sunt beat când eram beat. beat de mine, de tine, de ea... de unde și supravoltajul actual, rezultat prin adăunări succesive. nu-mi doream să fiu o vedetă, dar un autor serios. atât de serios încât să mi se propună, fie și oportunist, editarea *operei* in integrum și ne varietur. ciuciu!! incapabil să-mi gestionez *lucrative* (iar, azi, *politice*) succesele, risipit în pizdării și lecturi și servicii ocazionale, desigur c-am ajuns în postura de a-ți comunica doamna mea că fără ea, acum, mi-ar fi greu... greu de tot. iată de ce are dezlegare nu doar la net-ul meu, dar și la contul meu bancar... nu-i o slăbiciune, doar o derobare... mă plictisesc, mă aglomereză ticurile electronizării cotidiene, deja la birou mă supun unui intranet spaniol adaptat care-mi zburlește flocii când ecranul, vast, altminteri, publică titlul ERROR. permite-mi, dacă-mi ești amic, să nu dau crezare acestor *limbaje* limbute și extranee și lipsite de hemoglobină. sunt depășit...? **ei, și!!** vorba lui băieșu, când l-a iubit amar pe sartre într-o povestire celebră... l-am înjurat atunci pe tanța&costel, filosofam pe la facultate, inclusiv prin closete, dar acum, la a paispea tinerețe, îl aud cu îngăduință... **ne murim continuu**, iată de ce n-am vlagă pentru bancuri sau snoave de pușcaș marin. intimități îmi reproșează, în ultimele texte (nu toți citind același lucru) DISOLUTIA. zâmbetul strâmb. visceralele canceroase. sexul forțat. cuvintele gris. gândurile cețoase (nu ibseniene). întârzierea comunicării esențialului. numeroasele *trimiteri*, *aluzii*. ocolirea simplității dezarmante din "baltagul" sau "tinerețe fără bătrânețe". așa e. clientul e stăpânul meu. poate doar salvîndu-mă un câștig fabulos, viața mi-ar îngădui să mă